

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

**РЕФЕРАТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності
6.030508 «Фінанси і кредит»
за освітньою програмою бакалавр**

на тему:

**«Доходи місцевих бюджетів України: характеристика і шляхи
оптимізації»**

Виконавець:

студентка факультету фінансів та банківської
справи

Ільїна Анастасія Олександрівна _____

/підпис/

Науковий керівник

к.е.н., ст.викладач

Кир'язова Тетяна Олександрівна _____

/підпис/

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Найважливішою передумовою розвинутої країни є фінансова незалежність органів місцевого самоврядування. Без наявності у кожного органу влади власного бюджету і права його складання, затвердження і виконання без втручання ззовні неможлива реалізація законодавчо закріпленого права кожної адміністративно-територіальної одиниці. Це говорить про те, що будь-який орган влади повинен володіти власними ресурсами, необхідними для організації управління економікою та соціальною сферою. Водночас, органи місцевої влади повинні самостійно управляти податками та іншими обов'язковими платежами, що надходять до їхнього бюджету.

Пріоритетним напрямком розвитку демократичної держави є забезпечення зростання рівня добробуту кожного окремого громадянина. В умовах реформування системи публічних фінансів актуальною є тенденція до децентралізації у державному управлінні, результатом якої є передача ряду повноважень на місцевий рівень. Реалізація заходів щодо бюджетного реформування у контексті децентралізації сприятиме забезпеченню стійкої дохідної бази місцевих бюджетів, а також підвищенню ступеня їх фінансової спроможності, прозорості та ефективності використання бюджетних коштів, результативного вирішення питань соціально-економічного розвитку територій. Так, фінансова децентралізація дозволяє збалансувати механізми надання суспільних послуг з потребами та уподобаннями жителів місцевих громад

Питання формування доходів місцевих бюджетів досліджуються у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: О. Василик, І. Благун, М. Карлін, О. Кириленко, В. Кравченко, Ц. Огонь, К. Павлюк, Ю. Пасічник, С. Юрій, Т. Бондарчук, І. Луніна та багато інших.

Об'єктом дослідження є процес формування дохідної частини місцевих бюджетів України.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають у процесі формування доходів місцевих бюджетів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей формування дохідної частини місцевих бюджетів та визначення шляхів оптимізації.

Реалізація поставленої мети обумовили такі завдання дослідження:

- визначити основні теоретичні засади формування доходів місцевих бюджетів щодо природи та їх економічної сутності;
- розглянути класифікацію та принципи місцевих бюджетів;
- дослідити вплив децентралізації на доходи місцевих бюджетів;
- провести моніторинг виконання місцевих бюджетів України за доходами за 2014-2018 роки;
- проаналізувати доходи бюджету міста Одеси за 2014 – 2018 роки;
- визначити вплив міжбюджетних трансфертів на формування дохідної частини місцевих бюджетів;
- дослідити зарубіжний досвід та можливості його імплементації в українську практику;

- визначити основні проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети були засновані такі методи: метод статистичного аналізу, методи індукції та дедукції, методи аналізу та синтезу, порівняння, методи теоретичного та практичного узагальнення, таблично-графічний метод.

Інформаційно-аналітичну базу дослідження складають Конституція України, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, аналітичні дані Міністерства фінансів України, звітність Державної казначейської служби, департаменту фінансів Одеської міської ради, праці вітчизняних та зарубіжних вчених, підручники, монографії, посібники, матеріали періодичних видань наукові праці, інтернет – ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (79 найменувань) та 10-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 31 таблиць, 24 рисунків.

За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра прийнято участь у II Всеукраїнській науково-практичній інтернет - конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами» з публікацією тез на тему: “ Проблеми формування місцевих бюджетів ”, м. Київ , 2018 рік.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі “ Теоретичні аспекти формування доходів місцевих бюджетів ” досліджено економічний зміст, сутність доходів місцевих бюджетів, розглянуто різноманітні види класифікацій, принципів місцевих бюджетів та вплив фінансової децентралізації на доходи місцевих бюджетів.

У другому розділі “ Моніторинг дохідної частини місцевих бюджетів України за 2014-2018 роки ” проаналізовано дохідну частину місцевих бюджетів України та бюджету міста Одеси за останні п'ять років і визначено сутність та вплив міжбюджетних трансфертів на доходи місцевих бюджетів.

У третьому розділі “ Пріоритетні напрями оптимізації дохідної частини місцевих бюджетів ” досліджено зарубіжний досвід та можливості його імплементації в українську практику, розглянуто основні проблеми та шляхи їх вирішення.

У висновках сформульовані основні результати кваліфікаційної роботи.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних основ, аналізу діючої практики формування доходів місцевих бюджетів та їх напрямків оптимізації дали змогу сформулювати наступні висновки:

1. Місцеві фінанси відіграють особливу роль у соціально – економічному розвитку як окремих територій, так і держави в цілому та сприяють підвищенню добробуту населення. На сьогоднішній день серед вчених відсутня єдина точка зору щодо визначення сутності та змісту категорії “ доходи місцевих бюджетів”. З одного боку вони є активною формою акумуляції певної частини фінансових ресурсів, які знаходяться у розпорядженні місцевих органів самоврядування, тобто стають невід’ємною частиною місцевих фінансів, а з іншого – вони є основною складовою загальної бюджетної системи держави, формуючи систему фінансових відносин, що формується між місцевими та державними бюджетами, а також у межах місцевих бюджетів.

2. Доходи місцевих бюджетів відповідно до нормативної та економічної літературі класифікують за такими ознаками: за їхніми джерелами, економічною природою, за участю у рахунку міжбюджетних трансфертів, способами, методами та повнотою зарахування. А також місцеві бюджети формуються на принципах бюджетної системи, принципі бюджетної еквівалентності та національної солідарності, принципах фіскальної та економічної ефективності і соціальної справедливості.

3. Результатом фінансової децентралізації є збільшення кожного року обсягу власних ресурсів та підвищення частки місцевих бюджетів у структурі зведеного бюджету України. Основними аспектами в процесі фінансової децентралізації, яка в першу чергу є децентралізацією повноважень та використання ринкових механізмів, які мають різні форми і методи їх реалізації є: фінансова самостійність місцевих бюджетів; перехід на прямі міжбюджетні відносини шляхом об’єднань та формування спроможних громад; запровадження нових видів трансфертів; запровадження нової систему вирівнювання за рахунок податку на прибуток та ПДФО.

4. Аналіз доходів місцевих бюджетів України за 2014 – 2018 роки дає змогу зробити висновок про те, що обсяг доходів кожного року зростає. Це стало можливим завдяки розширенню повноважень і підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів.

5. Аналіз моніторингу формування доходів бюджету міста Одеси показав, що обсяг надходжень протягом останніх п’яти років постійно зростає. У структурі доходів бюджету міста податкові надходження є основним джерелом надходжень, а саме податок на доходи фізичних осіб та місцеві податки та збори. Така тенденція є позитивною, оскільки місто Одеса стає більш фінансово незалежним.

6. Важливим джерелом доходів місцевих бюджетів є міжбюджетні трансферти. У структурі доходів місцевих бюджетів України вони є займають перше

місце, а у структурі доходів бюджету міста Одеси друге місце. Важливим є те, що зменшується кількість дотаційних бюджетів, тобто вони стають більш самостійними. Субвенції на соціальний захист населення, освітня та медична субвенції переважають у структурі міжбюджетних трансфертів.

7. Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів є корисним для України, тому що враховуючи його ми можемо збільшити дохідну частину місцевих бюджетів. Наприклад, удосконалити справляння податку на доходи фізичних осіб. Перераховувати податку на доходи фізичних осіб до бюджету необхідно не за місцем походження доходу платника податків (тобто за місцем діяльності працівника), а за місцем його реєстрації (місце проживання), тому що місцеві органи влади при формуванні бюджету повинні керуватися потребами місцевих жителів у отриманні суспільних благ, які змінюються зі змінами рівня доходів. У цьому випадку податок на доходи фізичних осіб буде діяти як плата за користування місцевою інфраструктурою, оскільки відмінності в податковому навантаженні визначають відмінності в обсязі та якості надання місцевих суспільних благ і послуг. Також, врахувавши досвід Італії, при справлянні податку на нерухоме майно враховувати вартість об'єкта, а не його площу.

8. Основними проблеми формування доходів місцевих бюджетів є недостатня самостійність органів місцевого самоврядування, висока частка міжбюджетних трансфертів, недоступність та / або низька якість публічних послуг, відмінність між діями влади та потребами і інтересами громадян., розподілу прав між державними та місцевими органами влади, низький рівень економічного розвитку місцевих територій, відсутність належного кадрового забезпечення, яке б належно виконувало поставлені функції, високі ризики корупційних дій щодо використання бюджетних коштів, нераціональність перерозподілу фінансів, сформованих на місцевому рівні. нецільове використання бюджетних коштів.

9. Напрямами вирішення основних проблем є закріплення за органами місцевого самоврядування більшу частину загальнодержавних податків; збільшення ставки єдиного податку; вдосконалення механізму міжтериторіального фінансового вирівнювання; чіткий розподіл конкретних завдань між різними рівнями влади, що поступово призведе до переходу до децентралізація державних фінансів; запровадження дієвих програм підвищення кваліфікації службовців органів місцевого самоврядування та надання їм необхідної консультативної і методичної допомоги з боку органів виконавчої влади; удосконалення податкового законодавства з метою надання місцевим органам прав та можливостей формувати бюджети за рахунок власних джерел для підвищення їх самостійності у забезпеченні необхідним обсягом коштів; запровадження механізму контролю за законністю рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню адміністративних та соціальних послуг; підвищення спроможності громад для виконання покладених на них функцій, що призведе до забезпечення якісних послуг; створення нових високопродуктивних виробничих підприємств і робочих місць з метою забезпечення зайнятості населення, що, у свою чергу, призведе до зменшення кількості вибулого населення та збільшення податкових надходжень району.

АНОТАЦІЯ

Ільїна А.О. «Доходи місцевих бюджетів України: характеристика і шляхи оптимізації».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти формування доходів місцевих бюджетів, їх зміст, принципи та класифікація.

Проаналізовано наповнення дохідної частини місцевих бюджетів України та бюджету міста Одеси, а також проведено аналіз впливу міжбюджетних трансфертів на доходи місцевих бюджетів.

Запропоновано основні шляхи вирішення проблем формування дохідної бази місцевих бюджетів з урахуванням сучасних вимог.

Ключові слова: доходи місцевих бюджетів, фінансова децентралізація, органи місцевого самоврядування, міжбюджетні трансферти, податкові надходження, неподаткові надходження, місцеві податки та збори.

ANNOTATION

Ilyina A.O. "Revenues of local budgets of Ukraine: characteristics and ways of optimization".

Qualifying work ob obtaining a bachelor's degree in the specialty 6.030508 "Finance and credit"

Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The theoretical aspects of the formation of local budget revenues, their contents, principles and classification are considered in this paper.

The article analyzes the filling of the revenue part of the local budgets of Ukraine and the budget of the city of Odessa, as well as analyzes the impact of intergovernmental transfers on local budget revenues.

The main ways of solving problems of formation of the income base of local budgets with the consideration of modern requirements are offered.

Key words: local budget revenues, financial decentralization, local self-government bodies, intergovernmental transfers, tax revenues, non-tax revenues, local taxes and fees.